

חמדת הדף היומי

נודר מבשר לעומת מנהג אכילת בשר בתשעת הימים

הרב עקיבא כהנא

המשנה בנדריים (ו, ו - דף נב עמוד א) הביאה מחלוקת לגבי אדם שנדר מבשר, האם הוא מותר באכילת תבשיל בשרי, או לא. הלכה פסקו הרמב"ם (נדריים ה, י) והשולחן ערוך (יורה דעה רטז, ט) שהנודר מהבשר מותר באכילת תבשיל בשרי.

כלבו (סימן סב) הוכיח מדין זה שגם הנוהגים שלא לאכול בשר בתשעת הימים, מותרים לאכול תבשיל בשרי שבושל עם בשר. שהרי המנהג הוא כאילו נדרו לא לאכול מבשר. בנוסף הוא טוען שהמנהג נועד לכך שהאדם יצטער על חורבן הבית, ויש צער בעצם זה שלא אוכלים בשר, ואין צורך לאסור גם תבשיל בשרי. **בשולחן ערוך (תקנא, י)** פסק כך להלכה, שאף שנוהגים שלא לאכול בשר בתשעת הימים, או בשבוע שחל בו תשעה באב, למרות זאת מותרים לאכול תבשיל בשרי.

אמנם, **המגן אברהם (שם כא, וכן כתבו הט"ז וערוך השולחן)** כתב א. ששומן של בשר נחשב כבשר עצמו, ולכן אסור לאוכלו גם אם תבשיל מותר באכילה. ב. בימינו המנהג הוא שנודר מבשר כוונתו גם על תבשיל, ולא רק על בשר ממש (ומוכיח את דבריו מדברי ש"ך ביורה דעה (ריז, יא)) ולכן אין לסמוך על דברי השולחן ערוך הלכה למעשה. אמנם וודאי שמי שחייב לאכול בשר מבחינה רפואית עדיף שיאכל תבשיל בשרי ולא בשר (אליה רבה שם כב).

אף שיש דמיון בין איסור נדר למנהג לא לאכול בשר בתשעת הימים, פשוט שיש להבדיל בין איסורי נדר למנהג זה. כך למשל בדיני תשעת הימים מוסכם על כולם שמותר לאכול דג, וגם בסעודה המפסקת שמדין המשנה (סוף תענית) אסור לאכול בה בשר, היה מותר לאכול בה דג (מאירי תענית ל עמוד א ד"ה הסכימו). **ובכל זאת פסק שולחן ערוך (תקנא, ב)** שאין לאכול דג בסעודה המפסקת. **וביאר המגן אברהם (שם ב)** שהטעם הוא משום שדג גם נחשב בשר במקומות מסוימים לעניין נדריים. זאת למרות שבתשעת הימים מותר לאכול דג. מכיוון שאף שדימו את איסורי תשעת הימים לאיסורי נדר, אין זה אלא על מנת להבין מה אמור להיות כלול באיסור, אבל פשוט שהכול תלוי במנהג שנבע מצער האבלות על החורבן.

היו אחרונים (הובא בברכי יוסף תקנא, ו) שרצו לומר שבשר שנשחט לפני תשעת הימים או לצורך שבת יהיה מותר, כמו בנדר שכתב הרא"ש (חולין א, כג) שאדם הנודר שלא לאכול מאכל מסוים, למשל גבינה, ויש לו בשעת הנדר גבינה בבית, הגבינה תהיה מותרת באכילה, מכיוון שהגיעה בזמן שהיה מותר, וכמו כן במקרה שלנו רצו לדמותו לנדר שבתשעת הימים יהיה מותר לאכול בשר שנשאר מלפני תשעת הימים או משבת שהוא זמן היתר. אך, **כתב ערוך השולחן (תקנא, כד)** שאין להחיל על דין תשעת הימים דיני נדר רגיל ולומר שבשר שנשחט בהיתר לפני תשעת הימים אינו נאסר, וזאת משום שאיסור תשעת הימים הוא איסור הקיים כל הזמן ונוהג כל שנה בתקופה זו בניגוד לנדר שאיסורו נוצר עם דיבור הנודר.

סיכום: הנודר מן הבשר מותר באכילת תבשיל של בשר, ונלמד מזה לדין תשעת הימים שאין לאסור תבשיל בשרי. אמנם, המגן אברהם כותב שיש להחמיר בזה. כאשר יש צורך מכל מקום עדיף לאכול תבשיל בשרי מאשר לאכול בשר. אף על פי שיש דמיון בין מנהג אכילת בשר בתשעת הימים, לבין אדם שנודר מן הבשר, ברור שיש גם שוני גדול ביניהם, וכך למשל אסור לאכול מה שנשאר מזמן שהוא לפני תשעת הימים, או משבת, בניגוד לנדר שבו יש המתירים לאכול מה שנשאר מלפני הנדר.

סוגרים שבוע
עלון להדפסה לשולחן שבת

צ'פנת ישעיהו
צ'פנת ישעיהו

שנת השבע
היה היום שלך

מחמ"ת

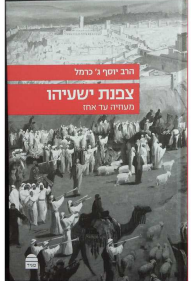
מהו יאגיסטון?
האם מותר ליהודי לעבוד בקרקע השייכת לגוי?
מהי משמעות קניין הגוי בארץ ישראל?
האם יש קדושת שביעית בפירות הגוי?
מה כולל איסור אמירה לגוי בשמיטה?
מהן הגבלות על קניית יבול חו"ל?

972-2-5371485 | shmita@eretzhemdah.org

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטוריה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ג)

כתיבת שם האשה שאביה גוי בגט

Athens, Greece

אתונה, יון
שבט תשנ"ג

שאלה

כיצד יש לכתוב את שם האשה בגט במקרה שאמה יהודיה ואביה הביולוגי נכרי?

תשובה

יש לרשום בגט את שם האשה ואת שם אמה היהודיה על-פי הנוסח: פלונית בת פלונית¹. מבחינת ההלכה יש לאשה זו רק אם אביה הביולוגי אינו נחשב לאביה מבחינת ההלכה. אשה זו הינה יהודיה כשרה אלא שפגומה לכהונה².

¹ המחבר פסק בשו"ע (אבן העזר סי' קכט סוף סעיף ט): "... לפיכך גר או שתוקי או אסופי אין כותבין אלא שמותיהם בלבד", ומקורו בתשובת הרשב"א, עיין "באר הגולה" (סי"ק פ). לעומת זה פסק שם (בסעיף כ) "בגט גר כותב פלוני בן אברהם אבינו", ומקורו בתשובת הרא"ש, עיין "באר הגולה" (סי"ק מ). למעשה נוהגים לכתוב בן אברהם אבינו, ויש שנהגו לכתוב פלוני הגר, ואכמ"ל. בעניין דין גטו של שתוקי מעיר בעל "דגול מרבבה" לסעיף ט: "עיין לקמן סעיף כ, ולענ"ד היה נראה לכתוב שם אמו, כדאשכחן, רב מרי בר רחל, ואפשר דשאני התם שבשעה שנתעברה, היה איסור גוי, אי"כ אינו אביו כלל, ולא היה לרב מרי שום אב, אבל שתוקי יש לו אב אלא שאין אנו יודעים מה שמו, ולכן אין לכתוב שם אמו". מוכח מדבריו שבנולד לאם יהודיה מן הנכרי, יש לכתוב את שם האם, וכן הכריע למעשה מרן הגר"ש ישראלי בהתיעצות עם מרן הרב הראשי מרן הגאון הרב אברהם אלקנה שפירא. מרן הגאון הרב שפירא הביא שיש שני מנהגים בעניין, ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד. ובהתיעצות עם אחד מאבות בתי-הדין בירושלם הובהר, כי בחו"ל נהגו לרשום שם האם, אבל בבית-הדין בירושלם נהגו לכתוב ללא שם האם, וכמובן ללא שם האב. ולגבי גר הבהיר שבירושלם נהגו לרשום בן אברהם אבינו, כמבואר בסעיף כ שם, ואלו בתל-אביב נהגו בחלק מן המקרים לרשום פלוני הגר, ואכמ"ל.

² שו"ע אה"ע סי' ד סעיף יט ובנושאי כלים שם ע"פ הסוגיא בקידושין דף סח ע"ב והסוגיא ביבמות דף מה ע"א וע"ב, ועיין גם ברמב"ם פט"ו מה' איסורי ביאה ה"ג ובנושאי הכלים שם, ואכמ"ל.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פיסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

יצא לאור! שו"ת במראה הבזק, חלק שמיני.

תשובות לשאלות מרבני הגולה. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי ה"שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".

